

РЕЗЮМЕТА НА ТРУДОВЕТЕ
(НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ В СПЕЦИАЛИЗИРАНИ НАУЧНИ ИЗДАНИЯ)

след придобиване на академична длъжност „доцент“

на Анелия Милкова Лукова

Темпорално подреждане

МОНОГРАФИИ, КНИГИ, УЧЕБНИ ПОМАГАЛА

Монографии

Емилия Кирова, Маргарита Гешева, Анелия Лукова. Остри отравяния с атипични антипсихотици, ISBN 978-619-7198-44-7, издател: БГкнига, 124 стр., рецензирана

Монографията разглежда актуален медицински проблем с изключителна социална значимост. Представен е исторически преглед на въвеждането на антипсихотични лекарствени препарати за лечение на психични заболявания. Предмет на проучване са отравянията с атипични антипсихотици – диагностика, клиника и лечение. Изработен е модел за поведение при тези интоксикации в доболничната и болничната медицинска помощ. Монографията е предназначена за лекари токсиколози, лекари, работещи в областта на спешната медицина, студенти по медицина и лекари специализанти. Отравянията с атипични антипсихотици е тема, актуална за времето. Значимостта и нуждата от провеждане на такова проучване произтичат от развитието на психофармакологията, внедряването в психиатричната практика на тези лекарствени средства и все по-честото им използване при лечение на психични разстройства. Новите атипични антипсихотици постепенно изместват конвенционалните невролептици и се превръщат в терапия от първа линия при лечение на пациенти с шизофрения и други психични заболявания. Причини за това са по-благоприятният профил на странични ефекти при прилагането им в терапевтични дози, по-широкият им терапевтичен обхват с повлияване на негативната и когнитивната симптоматика при шизофрения и подобряване качеството на живот на болните с психични разстройства. Прилагането на атипичните антипсихотици при пациенти с психични заболявания, които са с повишен суициден риск и при които честотата на медикаментозните самоотравяния е висока, прогнозира повишаване честотата на острите интоксикации с тях в световен мащаб и води до необходимост от епидемиологично и клинично проучване на тези отравяния. В световната литература информацията за остри отравяния с атипични антипсихотици е сравнително ограничена, а в България до момента липсва такова научно проучване върху тях. В заключение за първи път в България се прави систематизирано клинично-епидемиологично проучване на острите интоксикации с атипични антипсихотици при пациенти над 18 годишна възраст като е анализирана базата данни на пациенти с остри отравяния с тези медикаменти, лекувани в Клиника по токсикология на УМБАЛСМ „Н. И. Пирогов“. Епидемиологичните данни показват тенденция за увеличаване честотата на отравянията с ААП и намаляване честотата на отравянията с КАП през проучвания период 2007-2014 г. Установява се, че в структурата на острите отравяния с ААП водещи са отравянията с Кветиапин, във връзка с широкия му терапевтичен обхват. Демонстрира се

преобладаване на пациенти в млада активна възраст, като след 40 годишна възраст женският пол значително превалява. Установява се, че отравянията с ААП се срещат основно при психично болни пациенти, които с цел самоотравяне приемат в токсични дози лекарственото средство (ААП), с което се лекуват. Очертават се основните токсични синдроми и основните клинични форми, които може да се очакват при тези отравяния. Проучването показва, че основните токсични ефекти, които се наблюдават при остри отравяния с ААП са от страна на ЦНС, ССС и антимукардиновите ефекти. За първи път в токсикологичната литература се обособяват три основни клинични форми на протичане на остри медикаментозни отравяния с ААП: церебродепресивна, двуфазна (церебродепресивна-антимукардинова) и антимукардинова. Установява се, че в преобладаващата част от случаите отравянията протичат средно тежко. Усложненията, които се наблюдават при тежки интоксикации с ААП са основно от страна на дихателната система, но честотата им е ниска. Данните от проведеното проучване показват, че в Клиника по Токсикология за проучвания период 2007 – 2014 г. няма смъртни случаи, свързани с остри моноотравяния с ААП. Тези отравяния имат благоприятен изход при провеждане на адекватно лечение. Проведеното проучване е с интердисциплинарна значимост и показва необходимостта от вземане на превантивни мерки по отношение на суицидните опити чрез самоотравяне с терапевтично назначени медикаменти при психично болни пациенти. Интердисциплинарната значимост се определя от типа на включените в проучването лекарствените средства (атипични антипсихотици) и основния контингент пациенти, при които се срещат отравянията – пациенти с психични заболявания. Очертава се, че при невъзможност за провеждане на своевременен химикотоксикологичен анализ насочването към диагнозата остро отравяне с ААП може да се базира на данните: психично страдание, лечение с ААП и клинична картина, съответстваща на една от обособените клинични форми. Въз основа на данните от проведеното проучване е създаден модел за диагностично-терапевтично поведение при остри отравяния с ААП при пациенти над 18 годишна възраст.

Анелия Лукова. Мениджмънт на психичните разстройства в спешната болница. Издателство и производство - София : Изток-Запад, 2021 ISBN - 978-619-01-0926-6, 127 стр., рецензирана

Монографията се опитва да хвърли светлина върху организационните и клиничните аспекти на болничния лиезон психиатричен мениджмънт. Идеята, стояща в основата на научната разработка, кореспондира с формулировката за необходимост от адаптиране на съвременните управленски методи към реалната клинична практика. На базата на двадесетгодишен професионален опит и литературни данни са представени някои основни проблеми на мениджмънта на психичните разстройства в спешната болница. Разгледани са съвременните постановки за клиничния мениджмънт и неговите измерения. В контекста на концепцията за управление на заболяването акцентът е поставен върху технологиите в мениджмънта на психичните разстройства в спешната болница. Мисията на лиезон психиатричния модел е съвременен отговор на здравните потребности на пациентите и насочва вектора на медицинските услуги към достъпност и комплексност при решаването на възникналите проблеми. Монографията е предназначена за широк кръг читатели – лекари, специализанти, докторанти, здравни мениджъри, студенти по медицина, икономисти и др., както и за всеки, който се интересува от проблемите на мениджмънта на психичните разстройства.

Монографията е насочена към описание и анализ на актуална съвременна проблематика, касаеща мениджмънта на остри психични разстройства при пациенти със спешна соматична патология с определяне на централната роля и място за внедряване на лиезон психиатричния подход в болнични условия. Собственото проучване върху проблематиката на комплексните психиатрични грижи в спешната болница е еманация на теоричните постановки на монографичния труд и отразява реалностите в една динамична и непредвидима отворена болнична среда, където остри психични разстройства са ежедневие. Епидемиологичните резултати от проучването са впечатляващи, както като брой осъществени консултации/прегледи - 18377 (големина на контингента), така и като период за наблюдение - 20 годишен. Монографичният труд притежава оригиналност и пълнота на разглеждане по актуална и съвременна медицинска и социалнозначима тематика. Монографията се базира на собствени авторски научни резултати и се отличава с качествено разработен цялостен и задълбочен анализ на проблематиката на болничния лиезон психиатричен мениджмънт на пациенти със спешни психични разстройства. Всички тези качества превръщат монографията в научна ценност със съществен медицински принос. В крайна сметка на вниманието на читателя е предложено едно завършено методическо ръководство по мениджмънт на психичните разстройства в спешната болница. То идва да попълни определена ниша в сравнително небогатия асортимент от литература по този въпрос у нас. Стилът на изложение на текста отразява намерението на автора да свърже научността с достъпността, с което проблемите на психиатричната грижа да достигнат до широк кръг от хора, интересувани се от лиезон психиатрия. Изданието притежава всички качества на едно съвременно ръководство по клиничен мениджмънт.

Глави от книги

Julia Radenkova - Saeva, Anelia Loukova. Methadone poisoning – clinical and psychosocial constellations. Chapter 14 /124 in Toxicological Problems Editor: Christophor Dishovsky and Julia Radenkova-Saeva, Military Publishing Ltd Sofia, Bulgaria, 2014

Abstract. Methadone is a long-acting synthetic opioid - a drug which is used for treatment of opioid dependence, and acute pain. However, methadone maintenance programmes are established in many countries as the treatment of choice in opiate addiction, methadone is now well recognized as significant poison. Overdose of methadone may cause disturbance of consciousness, hypotension, respiratory depression, death. We performed a study of hospitalized in the Clinic of Toxicology - UMHATEM "N.I.Pirogov" patients for acute poisonings with methadone for the period 01.01. 2011- 31.12.2011. Patients were followed with regard to the severity of poisoning, level of consciousness, the cause of intoxication, complications, therapeutic approach, and various psychosocial aspects. Attention is paid to the patient's motivation for committing suicide with methadone. Best results were achieved when treatment was reported by a multidisciplinary team with individualization for any particular patient.

Key words: methadone, acute poisonings, psychosocial aspects, multidisciplinary team

Gesheva M., M. Petkova, J. Radenkova-Saeva, A. Loukova. Multi-organ dysfunction syndrome – a result of prolonged hypoxia from an overdose of methadone. Chapter 9/ 101 in Toxicological Problems Editor: Christophor Dishovsky and Julia Radenkova-Saeva, Military Publishing Ltd Sofia, Bulgaria, 2014

Abstract: Methadone is a synthetic opioid, used for treatment of opioid dependence. Methadone is characterized by slow metabolism. This peculiarity determines a long-term depression of consciousness and breathing with prolonged hypoxia. We present three cases of severe methadone poisoning, treated in the Clinic of toxicology with multi-organ dysfunction syndrome. Clinical symptoms are characterized by coma, cyanosis and respiratory depression. We observed the laboratory abnormalities and functional performance, course and outcome of the disease. Two of the patients were discharged from the hospital with severe multi-organ system changes, considered as “persistent vegetative state”. We consider that the regime of supply with methadone should be revised. Adoption without control creates a risk of fatal poisoning or temporary / permanent disability.

Key words: methadone, hypoxia, “persistent vegetative state”

Глава от учебно ръководство

Анелия Лукова. Психични разстройства-болести на цивилизацията. В Здраве на населението в света. Маргарета Мутафова и др. Издателство и производство - София: ИК ГорексПрес, 2015 ISBN - 978-954-616-253-3 COBISS.BG-ID - 1272501220

Учебното ръководство е един амбициозен проект на Факултета по Обществено здраве при МУ – София. Изследователи от различни направления на общественото здраве – демография, епидемиология, занимаващи се със здравна политика и мениджмънт, клиницисти работещи със социално значими заболявания, си поставят за цел да анализират и оценят здравето на хората в света в началото на 21 век. Населението на света е вече 7.3 милиарда. Така е според електронния калкулатор на Фонда за развитие на населението на ООН (UNFPA) от 2015г. Настоящото учебно ръководство е структурирано съобразно основните методи, чрез които се изучава здравето на популационно ниво. Използвани са в детайли индикаторите за демографско развитие и тези за заболяемостта на населението. Представена е базова информация за здравните системи в различните региони на света, които са един от основните фактори, влияещи върху здравето на населението. Учебникът е необходим за студенти, изследователи, здравни мениджъри.

ПУБЛИКАЦИИ

Български научни издания

А. Лукова. Лиезон психиатрична дейност в условията на многопрофилна болница за активно лечение и спешна медицина - Неврология и психиатрия, 44, 2013, №1, 3-11

Резюме. Проучването обобщава стационарната консултативна лиезон психиатрична дейност в МБАЛСМ „Пирогов“ за период от една година. Резултатите показват, че най-често поставяните

диагнози са от рубриците на органични психични разстройства. Преобладават извършените първични консултативни психиатрични прегледи в Клиниката по токсикология, следвани от тези в Клиника по неврохирургия. Прилагането на лиезон психиатричния модел предполага разпознаване, навременно диагностициране и успешно лечение на психични проблеми при болни със соматични заболявания. Ключови думи: психични разстройства, лиезон психиатрия, соматични болести, интердисциплинарен екип

Лукова А. Селф-мениджмънт и алкохолни отравяния при деца. Детски и инфекциозни болести, том V, кн.1/2013, 15-18

Резюме: Self-management е интервенция, насочена към формиране на целенасочен, последователен, осъзнат и без чужда намеса контрол на собственото поведение и емоции. В контекста на алкохолни интоксикации при деца целта на тази ценна намеса е осъществяване на активна психологична защита и нагласа за отказ от прием на алкохол. В разработката са представени някои научни доказателства, основни насоки и алгоритъм на поведение в тази сфера.

Ключови думи: self-management, отравяне, деца, алкохол

Лукова А. Лиезон психиатрия – възможности и перспективи в условия на спешност. Спешна медицина 2013, 17/01, 76

Консултативната лиезон психиатрия разглежда възникнали или предхождащи психични проблеми при пациенти със соматични заболявания. Консултативните психиатри имат важна роля за успешното и ефективно взаимодействие между психиатрията от една страна и хирургичните и терапевтичните специалности от друга. Актуалните подходи в мениджмънта на спешната хирургия и вътрешната медицина налагат необходимост от прилагане на междудисциплинарно или лиезон консултиране на болните. Във всеки отделен клиничен случай се прави преценка на взаимодействието както на соматичните, така и на социалните и психични фактори. Нашето съвремие налага своите изисквания консултативните психиатри да притежават както комуникационни умения, така и модерно научно мислене, знания и стил за справяне с конфликти в спешната медицинска практика. Практикуването на лиезон психиатрия води до повишаване на ефективността респ. намаляване на разходите за здравни услуги в условия на спешност.

Лалева М., Н. Габровски, А. Лукова, А. Джанян, Н. Велинов, Г. Поптодоров, Ст. Габровски. Рядък случай на самонараняване при болен с ендогенна психоза . Спешна медицина, 2013;17(3):68-72

Абстракт Увод: Автоенуклеацията е рядко срещана форма на самонараняване, при която болните сами екстирпират единия или двата си очни булба. Автоенуклеацията се дискутира предимно в психиатричната и офталмологичната литература като рядко се обръща внимание на възможните интракраниални увреждания и усложнения. Представяме случай на двустранна автоенуклеация при болен с ендогенна психоза и преглед на литературата по темата. Клиничен случай: 49-годишен мъж, намерен на улицата, без дрехи и спомен какво се е случило с него, е приет за лечение в болницата с данни за измръзване. Шест часа по-късно е открит с кървене от двете орбити и е установена липса на очните булби. Впоследствие болният споделил, че „му нареждали да си извади очите“ (императивни

слухови халюцинаторни изживявания). Консултиран е с психиатър и е прието остро психотично състояние. От направената КТ се установява травматична субарахноидна хеморагия параселарно с пробив във венотрикулната система. На фона на уточнената антипсихотична терапия пациентът остава в съзнание, без данни за ликворея и допълнителна неврологична симптоматика. На 6-тия ден се отчита остро влошаване на състоянието с картината на белодробна тромбемболия, завършило с летален изход. Впоследствие е допълнително потвърдена диагнозата хронично шизофрено разстройство. Заключение: Автоенуклеацията е рядко срещана, тежка форма на самонараняване, която крие риск от интракраниални увреждания и усложнения. При тези случаи се препоръчва мултидисциплинарен подход и активно проследяване, включително и от неврохирург.

Ключови думи: автоенуклеация, травматична субарахноидна хеморагия, самонараняване

Цеков Х., М. Миланова, Д. Врачански, Ю. Ванев, В. Гелев, А. Лукова. Случай на успешна интраартериална тромболиза при метакронно възникнал остър коремен тромбемболизъм от сърдечен произход. Спешна Медицина, 2014;18(1):68-71

Резюме Съобщава се случай на успешно проведена спешна тромболиза на остра емболия в горната мезентериална артерия при жена на 64 години с дългогодишен ревматичен сърдечен порок – високостепенна митрална стеноза, абсолютна аритмия и прекарана преди десет дни остра тромбоза на а. poplitea dex. лекувана с нискомолекулярни антикоагуланти. Поради съмнение и клинични данни за остър хирургически корем, потвърдени от ангиографски доказателства за непроходимост на а. mesenterica sup., при болната в кратки срокове, по витални показания, е предприета спешна интраартериална тромболиза с Actylise по определена схема – болус, последван от интраартериална инфузия за два часа. На 9-ия час е постигнато окончателно лизиране на тромба. Резултатът е потвърден ангиографски – кръвотокът в системата на мезентериалното кръвообращение е възстановен. Следва постепенно клинично подобрене на състоянието под кардиологичен мониторинг. Нормализират се хемостазеологичните и реологични показатели. Храносмилателният транзит е възстановен на третия ден. Дехоспитализация на седмия ден. Обсъждат се последователността на диагностичните и интервенционалните жестове при метакронно възникнали тромбемболии, възможностите за спешна тромболиза при остри съдови нарушения на мезентериалното кръвообращение и профилактичните мероприятия при болни с високи тромбемболични рискове.

Ключови думи: Остри циркулаторни нарушения на мезентериалното кръвообращение, емболия на а. mesenterica superior, интраартериална тромболиза

Ванев П., А. Лукова, М. Миланова. Психодиагностични изследвания при пациенти със зависимост към алкохол. Спешна медицина, 2014;18(2):118-122

Резюме: В програмата за детоксификация на пациенти със синдром на зависимост към алкохол в Клиника Токсикология на УМБАЛСМ „Пирогов“ се включват психодиагностични методи за определяне на основни когнитивни и личностни психологични особености. Психометрията създава добри възможности за точна и обективна оценка на фундаментални характеристики на личността като нагласа, емоционална стабилност, дисфункция на характера, състояния на тревожност, депресивност, както и особености като концентрация на вниманието, паметови и мисловни функции, интелект. В

настоящото проучване са обобщени данните от психометрични методи за установяване на когнитивен дефицит и особености на личността. Резултатите обуславят терапевтичната стратегия за всеки пациент.

Ключови думи: синдром на зависимост към алкохол, психодиагностични методи, когнитивен дефицит, особености на личността, депресия.

Кирова Е., М. Гешева, А. Лукова. Остра медикаментозна интоксикация с Lеропех: Описание на клиничен случай. *Спешна медицина*. 2014;18(3):209-212

Lеропех (clozapine) е първият атипичен невролептик, синтезиран през 50-те години на 20 век по програма за създаване на антипсихотици с по-ниска склонност към индукция на екстрапирамидни симптоми. Медикаментът представлява дебензодиазепин. Причислява към групата на аснтипсихотиците с мултирецепторно таргетно действие. Въпреки високата клинична ефективност и липсата на страничните ефекти на конвенционалните невролептици, рискът от развитие на агранулоцитоза ограничава употребата му до пациенти с резистентна на лечение шизофрения, пациенти, нетолериращи други антипсихотици и при психотични нарушения възникващи в хода на болестта на Паркинсон. Представяме случай на остра медикаментозна интоксикация с 4.0g Lеропех при 35 годишен пациент с шизофрено разстройство. Клиничната картина включва тахикардия, количествено нарушение на съзнанието (кома), последвано от качествено нарушение на съзнанието (делир) в рамките на изразен антимукаринов синдром. След прилагане на адекватно детоксично-депурационно, антидотно и симптоматично лечение състоянието на пациента се подобрява и се изписва без прояви на интоксикация на 6-ти ден от хоспитализацията.

Ключови думи: Lеропех, атипичен невролептик, остра медикаментозна интоксикация, кома, делир

Лукова А. Остър стрес и посттравматично стресово разстройство - характеристики и кризисни интервенции. *Спешна медицина*, 2014;18(4):410-418

Резюме: Разгледан е проблемът за стреса като стимул с наблюдавана индивидуална реакция, обикновено под формата на положително или отрицателно адаптиране към нова или различна ситуация във външната среда. Обръща се внимание на срива като остър срив на психологическата хомеостаза, при който обичайните механизми за справяне с непосредствен житейски преципитат не функционират. Кризата е много категорична (радикална, значима) и настъпва внезапно или неочаквано. Анализирани са посттравматичното стресово разстройство като закъснял и/или протрахиран отговор на травмиращо събитие с изключителна тежест. Индивидът е преживял или е бил свидетел на събитие, представляващо реална смъртна или увреждаща опасност за него или за други, което предизвиква емоционална отчужденост, анхедония, страх, безпомощност и е с флукуиращ ход. Хората използват различен стил за справяне /копинг стил/, когато преодоляват травматична ситуация. В процеса на справяне се включват два компонента – оценка на стресора или събитието и справяне с него (копинг стратегии) като целта е постигане на психично равновесие. Ключови думи: стрес, криза, копинг

Раденкова-Саева Ю., А. Лукова. Клинико-психиатрични аспекти на острите отравяния с кокаин. *Спешна медицина*, 2014;18(4):430-431

Резюме: Кокаинът е втората най-популярна незаконна рекреационна дрога в Европа (след марихуаната). От средата на 1990-те години на 20-ти век, употребата на кокаин в Европа е във възход, но степента на неговата употреба и нагласи, се различават в отделните страни. Страните с най-висок процент на употреба са: Великобритания, Испания, Италия и Република Ирландия. Извършено е ретроспективно епидемиологично проучване на преминалите през приемен токсикологичен кабинет и хоспитализираните в Клиника по токсикология - УМБАЛСМ "Н.И.Пирогов" пациенти с остра интоксикация с кокаин за периода 2011г. – 2013г. През приемен токсикологичен кабинет и Клиниката по токсикология, УМБАЛСМ "Н.И.Пирогов" са преминали 609 пациенти с остри екзогенни интоксикации с психоактивни вещества, от тях в Клиника по токсикология, УМБАЛСМ "Н.И.Пирогов" са лекувани 70 души с ОЕИ с кокаин. Пациентите са предимно млади, безработни хора, които използват кокаин заедно с други ПАВ, най-често алкохол. Наблюдаваните признаци и симптоми включват високо стойности на артериалното налягане, тахикардия, гръдна болка, сърцебиене, тревожност и безпокойство. Проведено е симптоматично лечение, консултация с психиатър, насочване към програми за лечение на кокаинова зависимост. Главното направление в лечението на зависимостта е купиране на адиктивните, когнитивни, поведенчески нарушения, което позволява да бъде постигнат позитивен резултат.

Ключови думи: отравяне, кокаин епидемиология, зависимости.

Цеков Х., А. Лукова, Ю. Ванев et al. Съвременни концепции за лечение на перфорациите и руптури на хранопровода: двадесетгодишен български опит - Български медицински журнал, 9, 2015, №2, 48-56

Резюме. Перфорациите и руптурите на хранопровода (ПРХ) остават сложен клиничен проблем. Проведено бе ретроспективно изследване на пациенти с ПРХ, които са приемани и лекувани в Хирургичния комплекс на УМБАЛСМ "Н. И. Пирогов" от 1993 до 2013 г. За определяне на факторите, оказващи статистически значим ефект върху смъртността, бе използван еднофакторен или многофакторен логистичен регресионен анализ. Включени бяха 54 пациенти; 11 с цервикални, 40 с торакални и 3-ма с абдоминални перфорации. 51% от всички перфорации бяха ятрогенни, а 33% – спонтанни. Логистичният многофакторен регресионен анализ установи, че пациентите с предоперативна дихателна недостатъчност, изискващи механична вентилация, имат най-голям относителен риск от смъртност – 32.4 (95% доверителен интервал [ДИ] от 3.1 до 272.0), следвани от пациентите с перфорации в резултат на злокачествено заболяване – 20.2 (95% ДИ от 5.4 до 115.6), пациентите с коморбиден индекс на Чарлсон от 7.1 или по-голям – 19.6 (95% ДИ от 4.8 до 84.9), пациентите с белодробни съпътстващи заболявания – 13.9 (95% ДИ от 2.9 до 97.4), и пациентите със сепсис – 3.1 (95% ДИ от 1.0 до 10.1). Времето на изчакване, надвишаващо 24 часа, не бе свързано с повишен риск от смъртност ($p = 0.52$). Перфорациите в резултат на злокачествени заболявания, сепсисът, механичната вентилация в момента на поставяне на диагнозата, по-големият цялостен товар на съпътстващите заболявания и белодробните съпътстващи заболявания показват значително въздействие върху общата преживяемост. Времето до започване на лечението не е толкова важно. Опит за възстановяване на чревната непрекъснатост или чрез първична пластика, или чрез ексцизия и реанастомоза може да бъде направен дори при пациенти с по-дълъг период между перфорацията и лечението при прилични нива на заболяемост и смъртност.

Ключови думи: хранопровод, перфорация, руптура, лечение

Loukova, A., C.Tsekov. An overview of the administration of the risk management in medical practice. General Medicine. Volume 17, Issue 1, 2015, 37-41

Резюме: В представения материал се разглеждат някои аспекти на управлението на риска в медицинската практика. Показани са етапите на риск мениджмънта, както и стратегиите за управление. Направен е анализ на грешките в медицината посредством прилагане на персонален и системен подход.

Ключови думи: риск мениджмънт, етапи, стратегии, медицинска практика, грешки

Лукова А. Спешни психиатрични състояния при деца. Спешна медицина, 2016;20(4):392-401

Резюме: Разгледани са основните типове психиатрични спешни състояния при деца.

В Клиника Токсикология за периода 01.01.2016г.-01.11.2016г. за опит за суицид чрез самоотравяне са лекувани 61 деца, от които 5 момчета. 8.9% от лекуваните за отравяния и токсикалогични реакции. Суицидните кризи в детско-юношеска възраст изискват прилагане на интердисциплинарен и екипен консултативен подход. Разстройствата на поведението в детско-юношеска възраст са свързани с траен стил на поведение, устойчив модел на дисоциално, агресивно, предизвикателно поведение. По-тежко от палавост в детството или юношеско непокорство. Примери за поведенческо разстройство са тежка разрушителност спрямо предмети и вещи необичайно често пристъпи на гняв, предизвикателно провокиращо неподчинение с продължителност повече от 6 месеца. Може да премине в дисоциално личностово разстройство с игнориране на социалните норми. Тревожността на юношата е свързана с характерни теми за този период като: тялото/ функциониране, външен вид/, сексуалността, позитивното приемане на другите. Начините за справяне с тревожността са: преминаване към действие, агресивни и автоагресивни прояви, някакви форми на изолация. Отравянията с алкохол заемат около 22% от общия детски токсикологичен травматизъм. Алгоритмично е необходима консултация при всеки отделен случай от психиатър, клиничен психолог и социален работник с оглед актуален и бъдещ диагностично-лечебен процес, кризисна интервенция и активиране на социалните институции.

Ключови думи: деца, патология, спешност, психиатрия

Ванев П., А.Лукова, М.Гешева. Суицидни опити при деца: алгоритъм на диагностично-терапевтично поведение в доболничната система и в спешния болничен комплекс. Спешна медицина, 2016;20(4):410

Резюме: Представен е алгоритъм на поведение при деца след суициден опит с фокус върху възможностите за консултативно-терапевтична работа в доболничната помощ и на територията на спешния болничен комплекс. Обръща се внимание върху прилагането на интердисциплинарния подход и принципите на лиезон психиатрията при формулиране на всеки отделен случай.

Ключови думи: деца, суицидни опити, алгоритъм

Radenkova-Saeva J., A. Loukova, Ch.Tsekov. Caustic injury in adults - a study for 3 year period. Acta medica bulgarica. Vol.XLIII, 2, 2016, 39-44

Summary. The aim of the study is to present the results of a 3-year clinicoepidemiological investigation of caustic injury in adults. The study includes 43 patients with acute corrosive ingestion, hospitalized in the Toxicology Clinic, University Hospital "N. I. Pirogov", Sofia, Bulgaria, for the period 01.01. 2010–31.12.2012. The methods used include: clinical observation and examination, clinical laboratory, imaging, and psychiatric methods and tests. 43 patients between the ages of 22 and 82 with acute corrosive ingestions have been observed. Eleven were male (25.6%) and 32 female (74.4%). All ingestions were intentional. Alkaline agents were used by all of the patients. The severity of poisonings varied from moderate to extremely severe. Different complications were seen in 82% of the cases – severe bleeding, perforation, fistula or/and stricture formation. Two of the patients have undergone surgical intervention – coloesophagoplastic – and have recovered completely. The motivation in different age groups was also studied. Psychiatric comorbidity occurred in patients as depressive and schizoaffective disorder, as well as existential crises. Acute corrosive ingestions by alkaline agents cause severe pathology. The severity and complex character of the injuries require good coordination between different medical specialists.

Key words: alkaline agents, intentional self-poisoning, corrosive ingestion

Цаков Ф, А. Лукова, М. Гешева. Клинико-епидемиологично проучване на остри отравяния с въглероден оксид при пациенти над 18 годишна възраст. Спешна медицина, 2017;21(1):46-48

Резюме Представено е проучване на острите отравяния с въглероден оксид при пациенти над 18 годишна възраст. Обемът на извадката обхваща 43 пациенти на възраст от 18 до 90 години, лекувани в Клиника по Токсикология през периода 2014-2015 г. Разпределение на случаите по пол: мъже - 26 (60.5 %), жени - 17 (39.5 %). Времето от инцидента до хоспитализацията е средно 3 часа. Концентрацията на карбоксиемоглобин в кръвта - 17.24 % средна стойност. Среден болничен престой 4.12 дни. Разпределението на болните според степента на отравянето е: лека степен: 20 пациенти (46.5 %), средна степен: 16 пациенти (37.2 %), тежка степен: 7 пациенти (16.27 %). Причини за острата интоксикация с СО - случаен битов инцидент 39 случая (90.69 %), професионален инцидент 4 случая (9.3 %). В хода на проведеното лечение при един пациент е диагностицирана пневмония, при трима болни се доказва умерено изразен дефицит на познавателните процеси.

Ключови думи: въглероден оксид, отравяне

Цаков Ф., М. Гешева, А. Лукова. Диагностична и прогностична стойност на някои съвременни биохимични маркери при отравяне с въглероден оксид. Спешна медицина, 2017;21(1):60-64

Резюме: Токсичният ефект на въглеродният оксид е известен още от древността. Отравянията с въглероден оксид представляват актуален и значим медицински проблем поради високата честота в сравнение с другите видове интоксикации и високата цена, която плаща обществото за лечението на тези болни. Изясняването на някои нови механизми на тъканното увреждане поставя въпроса и за ползата от използването на нови маркери с диагностична и прогностична стойност, които да бъдат

добавени към прилагания досега комплексен модел на диагностика и лечение на тези отравяния.
Ключови думи: въглероден диоксид, биохимични маркери, отравяне

Цаков Ф, М. Гешева, А. Лукова. Токсодинамика на остри отравяния с въглероден оксид. Спешна медицина, 2017;21(1):65-69

Резюме: Отравянето с въглероден оксид (СО) е една от най-честите и тежки форми на интоксикация, съпроводена с разнообразни тъканни и органични увреждания, нерядко завършваща с летален изход. В съвременното общество източниците на СО са многобройни. Химическа промишленост, металургия, различни клонове на индустрията, сухоземен, воден и въздушен транспорт, селскостопанско производство, използване в бита на въглеводородни горива могат да станат причина за отравяне с СО. При аварии и природни бедствия е възможно да се стигне до тежки отравяния, засягащи големи групи хора. Отравянията с СО са сред най-разпространените битови и професионални интоксикации. При това се увреждат различни органи и системи и не рядко се стига до смърт на пострадалия на мястото на инцидента или след известно време. Отравянето се съпътства от ранни (непосредствени) или късни (отсрочени) усложнения. Последните утежняват протичането на заболяването и често са причина за загуба на работоспособност и инвалидизация на пострадалите.

Ключови думи: въглероден оксид, отравяне, токсикодинамика

Гешева М., М. Петкова, А. Лукова, А.Боянова, Ю. Раденкова-Саева, Е.Кирова, П.Ванев, Б.Мечкарска, В. Атанасов. Двигателни разстройства при остро предозирание на амфетамини: описание на клиничен случай. Спешна медицина, 2017;21 (4):281-284

Резюме: Представяме тежко остро отравяне на млад мъж (29 г.) с 5 гр. амфетамини, приети в пластмасово пликче при криминални обстоятелства. След 20-26 часа, пациентът става напрегнат, неспокоен, навремена объркан, с неволеви движения на крайниците и сърцебиене. 30 часа след приема на дрогата е приет за лечение в Клиника токсикология на УМБАЛСМ „Пирогов“, с обичайната клинична картина за отравяне с психостимулант и непрекъснати неволеви движения на крайниците, преценени от невролог като дифузен екстрапирамиден синдром. На 40-ти час от приема на дрогата, се доказва при химикотоксикогичен анализ 1394 наногр./мл. 24 часа след хоспитализацията, поради влошаване на общото състояние на пациента и засилване на дискинетичния синдром и препятстване на провежданата терапия, се превежда за лечение в КИЛ на болницата. В следващия ден количеството на амфетамини в кръв е 400 наногр/мл., а след още два дни - не се доказва. Основен акцент в лечението в реанимационната клиника е седирание и релаксирание и продължава 30 дни. Независимо от депурирането на ноксата на четвъртия ден, дискинетичните прояви не могат да се овладеят при големи дози бензодиазепини и релаксанти. След 33 дни лечение, пациентът е изписан без двигателно разстройство и стабилизирано общо състояние. Четиридесет дни след дехоспитализацията, пациентът е в добро общо състояние, с леко „тръпнене“ в ръцете и се провежда психометрично изследване с установяване на леки до умерени нарушения на паметовите функции и концентрация на вниманието, без нарушения на интелекта.

Ключови думи: амфетамини, отравяне, дискинетичен синдром, бензодиазепини

Цакова, Д. М. Петкова, Ф. Цаков, А. Лукова, М. Гешева, Пл. Ванев. Когнитивни нарушения при пациенти с остра интоксикация с въглероден оксид-динамично проследяване и идентифициране на рисковите фактори. Българска неврология Том 21 Д 3, 2020, 50-51 ISSN - 1311-8641

Резюме: Въглеродният оксид (СО) е сериозна невротоксична дрога. Интоксикацията се съпътства от непосредствени или отложени усложнения, вкл. персистиращ когнитивен дефицит. Представяме обобщените данни за 138 пациенти, хоспитализирани в Клиника токсикология „Пирогов“ и проследени в динамика. Проучването идентифицира рисковите фактори за развитие на когнитивни нарушения след остра интоксикация с СО. Продължителността на експозиция на СО и времето от инцидента до хоспитализацията са важни фактори за прогнозата. Увреденото съзнание е предиктор за развитие на късни неврокогнитивни нарушения. Необходим е алгоритъм за проследяване и лечение на пациенти с когнитивни дефицити след остра интоксикация с СО.

Ключови думи: въглероден диоксид, интоксикация, прогноза, когнитивни увреждания

Цаков Ф., А. Лукова. Остра екзогенна интоксикация с въглероден оксид: диагноза, клинична картина, късни последици - Български медицински журнал, 15, 2021, №1, 11-14

Резюме. Отравянето с въглероден оксид (СО) е актуален проблем в областта на клиничната токсикология като една от най-тежките форми на интоксикация, съпроводена с разнообразни тъкани и органи увреждания, нерядко завършваща с летален изход. Заболяването има и социално-медицински измерения поради високата честота на разпространение. В материала са разгледани диагноза, клинична картина, късни последици при остра екзогенна интоксикация с въглероден оксид. Ключови думи: въглероден оксид, клинична картина, късни последици.

Гешева М., А. Лукова, Х. Юруков, К.Генова, П.Ванев. Тежко отравяне с въглероден оксид: Особенности на клиничната картина и находката от образната диагностика. Медицински преглед. Medical review. Vol.58, 6, 2022, 52-56

Резюме: Представяме тежко отравяне с въглероден оксид на мъж /47 г./, пострадал при битов инцидент. Намерен е в безсъзнателно състояние в баня с неизправен газов бойлер. В материала анализираме някои особености на клиничната картина: динамиката и промените в невропсихичните прояви, яснотата на съзнанието /количествено и качествено/, както и когнитивните функции, наложили повторна хоспитализация. Интерес представлява находката при магнитно резонансната томография с допълнителна функция спектроскопия, извършена на 33-тия ден от началото на интоксикацията.. Чрез нея се установяват променени съотношения на някои невротрансмитери, имащи отношение към невропсихичното състояние.

Ключови думи: отравяне с въглероден оксид, невропсихични прояви, когниция, магнитно резонансната томография

Петкова М., А. Лукова. Тежък медикаментозно предизвикан екстрапирамиден синдром от приложение на депо-невролептик при дете: описане на клиничен случай. Български медицински журнал, 16, 3, 2022, 62-64

Резюме. Описан е случай на тежък, медикаментозно предизвикан екстрапирамиден синдром от приложение на депо-невролептик при дете на 10 години. Представени са обстоятелствата, клиничната картина и лечението. Направени са изводи за необходимостта от повишено внимание на медицинските екипи при отравяне с депо-невролептик в детска възраст поради възможността за рецидив на екстрапирамидната симптоматика. Отчетени са нежеланите лекарствени ефекти от приложение на антидотът акинетон. Даден е алгоритъм за терапевтично поведение.

Ключови думи: отравяне, екстрапирамиден синдром, депо неvroлептик, детска възраст.

Лукова А. Умишлени самоотравяния при възрастни пациенти: медицински, психологични и социални аспекти. Транспортна медицина. Vol.32, 1, 2024, 21-24

Резюме: Представено е ретроспективно проучване на умишлени самоотравяния при пациенти над 80 годишна възраст, хоспитализирани в Клиника Токсикология на УМБАЛСМ „Н.И.Пирогов“ за периода януари 2019 г.- декември 2023 г. Методите на изследване са статистически, за когнитивно функциониране и демографски. Резултатите отразяват разпределение по пол, психичен и социален статус, леталитет.

Ключови думи: самоубийство, възрастни хора, демография.

Лукова А. Съвременни теоретични и практически аспекти на партньорството между различни медицински професионалисти в клиничната практика. Транспортна медицина. Vol.32, 1, 2024, 25-28

Резюме: Материалът разглежда изключително важния и актуален проблем за партньорството между различни медицински професионалисти в съвременната клинична практика. В теоретичен план са анализирани характеристиките на мултидисциплинарния и интердисциплинарен подход. Представени са клинични случаи.

Ключови думи: партньорство, медицински професионалисти, екип

Цеков Х., А. Лукова. Лапароскопски метод за лечение на перфориралата пептична язва. Транспортна медицина. Vol.32, 2, 2024, 31-35

Резюме Представен е кратък ретроспективен анализ на резултатите при група от 17 пациенти с перфорация на пептична язва оперирани и лекувани между 2020 г. и 2024 г. лапароскопски - със сутура на перфорирала стомашно-дуоденално язва. Комплексно лапароскопско лечение е постигнато в 13 случая (76%). Средната продължителност на операцията е била 105 мин (50-220мин). Средната назначена обезболяваща доза е била 8 (3-20) дози. Средната продължителност на престоя е била 6 дни (3-23 дни). Един болен е починала (6%). В 11 случая е осъщест вена контролна гастроскопия между един и 4 месеца след операцията. Десет пациенти са показали цикатризация или оздравяване, а при един болен язвата е персистирала. Нито един болен не е рехоспитализиран за усложнение на язвената си болест при проследяване за средно 35 месеца (1-36 месеца). Авторите смятат, че лапароскопското лечение на перфориралата язва представлява ефикасен хирургически метод, който е междинен между класическия отворен метод и консервативното лечение по Taylor. Авторите смятат, че перфориралата пептична язва е сред хирургическите болести, при които лапароскопския метод може да бъде използван при определени условия.

Ключови думи: пептична язва; лапароскопия; перфорация

Цеков Х, А. Лукова. Хирургични стратегии при евисцерация на коремни органи след прободни наранявания. Транспортна медицина. Vol.32, 2, 2024, 9-16

Коремните проникващи прободни наранявания с евисцерация представляват индикация за спешна лапаротомия. Целта на това проучване бе към 2024 г. да оценим отново аргументите на задължителната лапаротомия при евисцерация на коремен орган и в същото време да потърсим основания в полза на селективното неоперативно лечение при евисцерация на оментум. Осъществен е ретроспективен анализ на 758 пациенти с коремни проникващи прободни наранявания лекувани в петте транспортни болници на страната за период от 15 г. (2010 - 2024 г.). Обект на проучване са 112 (17, 4%) от тях с идентифицирана евисцерация на коремен орган през прободното нараняване. Индикациите за задължителната лапаротомия са били перитонит, хемодинамична нестабилност, органна евисцерация, а в рамките на политравматизма - тежките наранявания на главата и/или гръбначния стълб с коремно прободно нараняване. В проучването са отчетени вида на херниирания орган, вътрекоремните увреди, усложненията. Евисцерация на кух коремен орган и оментум е намерена при 70 (53%) респ. при 42 (47%) пациенти. Видът на херниирания орган е бил съотв.: тънко черво при 54 (40, 9%) пациенти, стомах при 4 (6%), дебело черво при 2 (3%), тънко черво и стомах при 4 (6%), тънко и дебело черво при 6 (9%). При четирима (11, 4%) болни с органна евисцерация лапаротомията е била негативна. Общо при 30 пациенти с евисцерация на оментум (26 с перитонит, 2 с черепно-мозъчна травма и 2 след хемодинамичен срив, в рамките на динамично проследяване) е осъществена лечебна лапаротомия. Дванадесет болни с евисцерация на оментум са били лекувани успешно неоперативно. Четирима болни с евисцерация на було в лявата торакоабдоминална област са били диагностично лапароскопирани с отложена спешност, а при двама от тях е установен травматичен дефект на диафрагмата. Общо 94 (86, 4%) болни с евисцерация са имали реална вътрекоремна лезия, налагаща хирургическа корекция. Евисцерацията на кух коремен орган трябва да остане индикация за спешна операция. Изключение може да се допусне при някои строго селектирани болни с протрузия на оментум и благоприятни резултати от динамичното наблюдение. За обективна оценка на тежестта на травмата е удачно да навлязат точковите системи за категоризация - RTS, ISS, PATI, даващи отлична възможност за модерен и селективен подход при лечението на коремния и гръден травматизъм.

Ключови думи: травма, коремни прободни проникващи наранявания, евисцерация

Лукова А. Поглед върху мениджмънта на алкохолната зависимост. Транспортна медицина. Vol.32, 2, 2024, 22-25

Резюме: Зависимостта към алкохол е идентифицирана като един от най-важните проблеми на нашето съвремие, представляващ заплаха за здравето на населението, икономиката на страната, социалната сфера и правовия ред. В материала са разгледани някои аспекти на детоксификацията в стационарни условия, както и някои превантивни послания за здравословни промени в поведението и начина на живот на хората.

Ключови думи: алкохол, зависимост, детоксификация, превенция

Лукова А. Някои тенденции в приложението на медицина, базирана на доказателства в медицинската практика. Транспортна медицина. Vol.32, 2, 2024, 26-30

Резюме: Съвременната медицина предполага необходимостта от използване на медицина, базирана на доказателства във всекидневната медицинска практика. Тенденцията е свързана с глобализацията на медицинския, фармацевтичен и технологичен информационен поток. Резултатът е интегритет между лекар и пациент, определящ изхода от заболяването и качеството на живот. Определяща е клиничната експертиза на лекаря, който дава преценка на приложимостта на доказателствата към състоянието на съответния пациент.

Ключови думи: медицина, базирана на доказателства, модел на приложение, лекар, пациент

Цакова Д., Ф. Цаков , М. Петкова , М. Гешева , А. Лукова. Когнитивни нарушения при пациенти с остра интоксикация с въглероден оксид - приложение на невропсихологична батерия за оценка. Българска неврология. Том 26, доп.2, май, 2025 р 59-61, ISSN 1311-8641 (Print), ISSN 2815-2522 (Online)

Интоксикацията с СО се съпътства от ранни, непосредствени или късни (отсрочени) усложнения, вкл. персистиращи когнитивни дефицити. Последните утежняват протичането на заболяването и често са причина за инвалидизация на пострадалите. Представяме обобщените данни за 138 пациенти с остро отравяне с СО, на възраст 18-90 г. Проведени са химико-токсикологичен анализ с проследяване нивата на карбоксиемоглобин, рентгенографии бял дроб, КТ-глава, GCS-скала, ЕЕГ. Невропсихологичното тестване е проведено с батерия, включваща Mini-Mental State Examination (MMSE), Isaac`s set test (IST), Trial Making Test (TMT-A, TMT-B), Symbol Digit Modalities Test (SDMT). Маркери за смутено когнитивно функциониране се наблюдават сигнификантно при тестовете TMT-B и SDMT, индикиращи забавена психомоторна скорост и смутени езекутивни функции. Една година след СО-интоксикацията, при повечето проследени случаи когницията се възстановява в широки граници на нормата. Когнитивното функциониране се подобрява сигнификантно след хипербарна оксигенация. Необходим е алгоритъм за проследяване и лечение на пациенти с когнитивни нарушения след остра интоксикация с СО.

Лукова А. За дисхармоничното поведение в болнични условия и качеството на живот на възрастните пациенти. Транспортна медицина, 1, 2026, 23-27

Резюме: В условия на интегрирани болнични медицински грижи от особено голямо значение е успешното управление на често срещания при хоспитализирани възрастни пациенти делирозен синдром. С акцент върху терапевтичните стратегии в материала се обръща внимание към мултимодалния подход превенция на състоянието. Последствията при възрастни пациенти от преживяно делирозно състояние в болнични условия са свързани с риск от дългосрочни когнитивни увреждания. Всичко това налага идентифициране и прилагане на ефективни интервенции за подобряването на психосоциалното функциониране и поддържане качеството на живот на отделния пациент.

Ключови думи: дисхармонично поведение, делир, превенция, възрастни пациенти, качество на живот

Лукова А. Моделът лиезон психиатрия: клъстер или фрагмент от стационарните психиатрични грижи. Транспортна медицина, 1, 2026, 15-22

Резюме: Материалът разглежда характерните особености на лиезон психиатричната дейност в болнични условия. Представено е собствено проучване с обобщение на практикуването на лиезон психиатрия за двадесетгодишен период. Акцентира се върху интегралния модел на психиатрична намеса в лечебните заведения.

Ключови думи: лиезон, психиатрия, умения, психиатрична намеса

Чужди научни издания

Kirova E, M. Gesheva, A. Katzarska, M. Petkova, E. Stankova, A. Loukova et al. Acute Poisoning with a Lethal Dose of Cupric Sulfate: Atypical Presentation. Clinical Toxicology (2012), 50, 318

We present a case of suicidal poisoning with 60 grams cupric sulfate, dry crystal substance, in 47 years old woman with long lasting depression. She is admitted to toxicology clinic 4 hours post ingestion with symptoms of toxic gastroenteritis – multiple vomiting (pukes) and diarrhea. Hemolytic syndrome develops gradually on the third day of the poisoning, reaching its maximal intensity on 4-5 day; clinical presentation include dizziness icterus, dark red-brown (rust colored) urine and corresponding laboratory abnormalities – free hemoglobin 65 mg% (≤ 2 mg%), indirect bilirubin 220.7 $\mu\text{mol/l}$ (3.4 - 21.0), hemoglobin – 65 g/l (120-160), erythrocytes 2.2 t/l (4.2-5.4). diuresis remains adequate to fluid infusions and oral intake during entire poisoning until recovery. Treatment included: depuration of gastrointestinal tract, iv infusions in a dose of 4 l/24 hours, steroids, diuretics, H2 blockers, antibiotic, transfusion of erythrocytes and fresh frozen plasma. No antidote was used for managing this potentially lethal poisoning as such was not available in the country at that time. Gradually patient's condition stabilizes. Towards the end of hospital stay we observe non significant elevation of liver enzymes - AST 97 U/L (< 31) and ALT 122 U/L (< 34). On day 10 post ingestion subject is discharged healthy. Conclusion: In the course of this severe poisoning the following peculiarities were observed: Late onset of hemolytic syndrome (3-4 days post ingestion), Normal renal function without any signs of acute renal failure (renal function was closely monitored during course of poisoning, Favorable outcome of severe intoxication with lethal dose of copper sulfate, despite lack of antidote treatment (no antidote availability at time of poisoning). We consider the use of large volume of infusions and diuretics for prevention of renal failure, as well as steroids and substitution with bio-products are adequate model of therapeutic measures in case of lack of antidotes.

Stankova E, Hubenova A, Loukova A, Mechkarska B. Intentional Poisonings in Elderly Patients. Clinical Toxicology (2012), 50, 298-299

Objective: Bulgaria is among the countries with the most rapidly aging population and among those with a high incidence of suicidal attempts by acute poisoning. The combination of physiological changes, occurring with age, and the high incidence of various chronic diseases with specific age-related behaviour changes, make these patients vulnerable and susceptible to attempting suicide. Methods: We present characteristics of intentional poisonings in the geriatric population, using 1) data from the clinico-epidemiological study of

acute poisonings in patients over 60 from 1992 to 2003 in comparison with 2) data from the last two years 2009 – 2010. Methods of contemporary epidemiology for non-infectious diseases were used. Thorough examination of psychiatric and psychological state was performed and motives for committing suicide were analysed. Results: A total of 1551 patients over 60 years with acute poisonings were treated in the Toxicology Clinic during 10 years; representing 7.7% of all treated patients. Three hundred and fifty-one geriatric patients were hospitalized between 2009 – 2010; thus accounting for 8.2% of all hospitalized patients. Intentional poisonings were seen in 54% of these patients. Females (62%) prevailed over males (38%) and this trend was constant throughout the years. Moderate poisonings were most common among the intentional self poisonings (48%). Suicide attempts with medicines were most frequent (53%), with benzodiazepines being the most common products used for attempting suicide by self poisoning (33.8%). Among household products the most popular toxic substances were sodium hydroxide and cleansing products. The main reasons for attempting suicide in this age group were: 1) depression as a separate disease (31%); 2) various social and economic reasons (28%); 3) solitude and isolation from social/ family life (21%); 4) chronic concomitant diseases, causing decreased vitality with impossibility of performing everyday activities without help (18.3%); 5) severe untreatable diseases (2.7%). Conclusion: We observed a rising trend in suicidal attempts in patients over 60 years. Suicidal poisonings prevailed in the acute intoxications in the elderly. Distinct differences in motivation of suicidal attempts among the young and elderly individuals were observed. Efforts must be made to reduce acute suicidal poisonings among the population aged over 60 years.

Radenkova-Saeva J., A. Loukova, H. Tzekov. Intentional self-poisoning by alkaline corrosive agents: A study for the period 2010–2012, *Clinical Toxicology* (2014), 52, 310-311

Objective: To present the results of a 3-year clinico-epidemiological study of features and severity of acute intentional self-poisoning by alkaline corrosive agents in the Toxicology Clinic, Emergency University Hospital “Pirogov”, Sofia, Bulgaria. Attention was paid to the motivation of patients in carrying out the suicide attempt with corrosive agents. Methods: The study included 43 patients with acute corrosive ingestion, hospitalized in the Toxicology Clinic for the period 1 January 2010 to 31 December 2012. Patient’s motivation and mental disorders were investigated based on various psychological tests such as the Questionnaire for assessment of suicidal risk, the Hamilton Rating Scale for Depression and the Mini Mental State Examination (MMSE). The patients were followed-up with regard to general condition, local damage, psychiatric state, comorbidity, and complications. Data were collected from clinical observations and examination, laboratory tests, imaging, and psychiatric tests. Results: 43 patients between the ages of 22 and 82 with acute corrosive ingestions were observed. Eleven were male (25.6%) and 32 female (74.4%). All ingestions were intentional. Alkaline agents were used by all of the patients. The motivation in different age groups was also studied. The severity of poisonings varied from moderate to extremely severe. We observed a significant correlation between severity of intoxication and patient’s motivation. Psychiatric co-morbidity occurred in patients such as depressive and schizoaffective disorder, as well as existential crises. Various complications were seen in 82% of the cases: severe bleeding, perforation, fistula or/and stricture formation. Two of the patients have undergone surgical intervention (coloeshagoplasty) and have recovered completely. Conclusion: Acute corrosive ingestion of alkaline agents causes severe pathology. The severity and complex character of the injuries require good coordination between different specialists and a multidisciplinary approach to any patient with acute corrosive ingestion.

Radenkova-Saeva J., A. Loukova. Acute poisoning in patients with mental Disorders. Clinical Toxicology (2015), 53, 290-291

Objective: To present the results of an assessment of actual psychiatric characteristics of persons with acute poisoning in our toxicological department over a one year period. Methods: The study includes 257 patients with acute exogenous intoxication, hospitalized in the Toxicology Clinic, Emergency University Hospital Pirogov, Sofia, Bulgaria for the period 1 January 2013 to 31 December 2013. The demographic features, circumstances, symptomatology, and psychiatric state were analyzed. Each patient was assessed by a consultant psychiatrist, performing a psychiatric interview, leading to a diagnosis according to DSM-IV-TR (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders IV Text Revision) criteria and responsible for treatment. Various psychological tests including the Pierce Suicide Intent Scale, Hamilton Rating Scale for Depression and Mini Mental State Examination were applied. Results: In total 257 patients between the ages of 18 and 90 with acute poisoning were included; 86 (33.46%) were male and 171 (66.54%) female. Of these, 112 (43.58%) involved a single agent and 145 (56.42%) were combined intoxications, with two or more medicines, alcohol, etc. Intentional poisoning as a result of a suicide attempt occurred in 186 cases (72.37%) whereas 71 (27.63%) were due to an accident. Past suicidal behaviour was reported in 12 (6.45%) subjects. Medicines were the leading cause of self-poisoning and 178 patients (69.3%) had taken various medicines; 92 (35.8%) were intoxicated by hypnotics, neuroleptics, antiepileptics, antidepressants and 44 (17.12%) by cardiovascular medicines. Other medicines (n 42, 16.34%) included NSAIDs, antihyperglycaemics, antibiotics, etc. Domestic products and pesticides were taken in 20 patients (7.78%), alcohol in 44 (17.12%) and psychoactive substances in 15 (5.83%). The most important motives for suicide attempt were severe physical illness, conflicts with parents or spouse, separation problems and loneliness. A psychiatric history was known in 104 (55.91%) patients who attempted suicide. Other diagnoses were major depressive disorder, recurrent in 10 subjects (5.38%), major depressive disorder, single episode in 28 (15.05%), bipolar disorders in 19 (19.21%), anxiety disorders in 22 (11.83%) and schizophrenia in 25 (13.44%). Alcohol dependence was registered in 38 subjects (14.79%), alcohol withdrawal delirium in 4 (1.55%), other substance-related disorder in 15 (5.84%), personality disorders in 2 (0.78%) and cognitive disorders in 12 (4.67%). Conclusion: A significant quantity of poisoned patients have mental disorders. Patients should be offered interventions according to their specific problems.

Tsekov C., A. Loukova. Ischemic colitis – diagnostic and therapeutic challenges. MD-Medical Data 2015;7(2): 099-102 UDK: 616.348-002 COBISS.SR-ID 215536652

Abstract: Ischemic colitis (IC) is a rare condition. As ischemia is often transient and the clinical symptoms are reversible, its exact incidence is unknown. In current clinical practice, two types of IC are described according to the severity: severe IC, with transmural colonic ischemia and/or Multiple Organ Failure (MOF), and mild IC, without MOF and spontaneous favorable evolution in most cases. Two clinical contexts are encountered: spontaneous IC (SIC) and postoperative IC (POIC), mainly after aortic surgery. As there are no specific clinico-biologic symptoms of IC, emergent CT-scan and colonoscopy are required for diagnosis confirmation, surgical decision and prognosis analysis. Surgical treatment of IC is not consensual but can be standardized according to organ function and the degree of ischemia: surgery treatment in case of colonic necrosis with deep ischemia and/or MOF; observation for superficial ischemia without organ dysfunction, systematic

medical care. Surgery is required in 20% of cases, and consists of different types of colonic resection including colectomy without continuity restoration and prophylactic cholecystectomy. Ischemic diseases of the gastrointestinal tract are some of the commonly encountered gastrointestinal diseases which are difficult to diagnose and still more difficult to treat. Key words ischemic colitis, colonic ischemia, fulminant colitis, colectomy.

Tsekov C. , A. Loukova , V. Gelev. Successful selective arterial thrombolysis in patient with acute abdominal thromboembolism. Turkish Journal of Emergency Medicine. Volume 16, Issue 2, June 2016, Pages 86-88

The paper reports successful thrombolysis conducted in 64 years old woman admitted to the clinic with clinical and angiographic data for acute surgical abdomen caused by acute tromboembolia of arteria mesenterica superior (AMS). The therapeutic approach required to undertake lifesaving decision on i.e. surgical vs. invasive treatment in conditions of emergency. Finally, it was decided to undertake invasive treatment with successful restoration of blood flow in the related artery. The patient was discharged from the clinic with considerable clinical improvement on the fifth day of her stay. The case report includes discussion on issues relating the consequence of the diagnostic and interventional procedures in such patients, opportunities for conducting emergency thrombolysis in acute embolia of AMS and preventive measures in patients with high tromboembolic risk. Copyright © 2016 The Emergency Medicine Association of Turkey. Production and hosting by Elsevier B.V. on behalf of the Owner. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Keywords: mesenterial circulation, abdominal thromboembolism, arterial thrombolysis

Kirova E., M. Gesheva, A. Loukova. Research of the clinical manifestations of acute atypical antipsychotics poisonings in adults. MD-Medical Data 2016; 8(2): 071-076 UDK: 615.214.2.099. CIP - Каталогизација у публикацији Народна библиотека Србије, Београд 61 ISSN 1821-1585 COBISS.SR-ID 158558988

Abstract Introduction: Atypical antipsychotics are nowadays widely used in psychiatric practice. They gradually replace the old conventional antipsychotics and become first-line therapy in the treatment of schizophrenia and other psychiatric disorders. This is related to increased frequency of poisonings with these agents and requires good knowledge of the clinical manifestations in cases of overdose. Methods: We conducted a research of the clinical manifestations of atypical antipsychotics poisonings in adults (18 year and older), admitted to the Clinic of Toxicology, UMHATEM „N. I. Pirogov”, Sofia, Bulgaria. Results: The study includes 73 cases of monointoxications with these agents and demonstrates the primary toxic effects that may be expected. Discussion and Conclusion: Our report demonstrates three main syndromes, following atypical antipsychotics overdose – cerebrotoxic, cardiotoxic and antimuscarinic, as well as three main clinical forms of the course of these poisonings – cerebrodepressive, biphasic (cerebrodepressive-antimuscarinic) and antimuscarinic.

Key words atypical antipsychotics, poisoning, clinical manifestations

Radenkova-Saeva J., A. Loukova, C. Tsekov. Acute exogenous poisoning in patients with psychiatric disorders. MD-Medical Data 2016; 8(1): 007-010 ISSN 1821-1585 COBISS.SR-ID 158558988 UDK: 616-099-056.34(497.2) 2013

Objective: To present the results of an assessment of the demographics, psychological characteristics and substances involved of persons with acute exogenous poisoning admitted to our toxicological department for 1 year period. Methods: The study includes 257 patients with acute exogenous intoxication, hospitalized in the Toxicology Clinic, Department for adults, Emergency University Hospital „N.I.Pirogov”, Sofia, Bulgaria for the period 01.01.2013 – 31.12.2013. Demographic information and clinical variables such as gender, age, occupation, alcohol co-ingestion, living with a family member, numbers of previous suicide attempts, and underlying psychotic disorders were evaluated. Each patient was assessed by a consultant psychiatrist performing a psychiatric interview leading to a diagnosis according to DSM-IV-TR criteria. Results: 257 patients between the ages of 18 and 90 with acute exogenous poisoning have been observed. 86 (33.46%) were male and 171 (66.54%) female. 186 cases (72.37%) were intentional - a result of a suicide attempt, 71 (27.63 %) were due to an accident. Medicines were the leading cause of self-poisoning. A psychiatric history was known in 104 (55.91%) of suicide attempters, as depressive disorders, bipolar disorders, anxiety disorders, schizophrenia. Alcohol dependence was registered in 38 subjects (14.79%); alcohol withdrawal delirium in 4 (1.55 %); other substance - related disorder in 15 (5.84%); personality disorders in 2 (0.78%); cognitive disorders in 12 (4.67 %). Conclusion: There is a significant quantity of persons with attempted suicides by self-poisoning and mental disease. Patients should be offered interventions according to their specific problems.

Key words acute exogenous poisoning, suicide attempt, self-poisoning, psychiatric disorders

Radenkova-Saeva, J., A.Loukova. Acute poisoning in addicted patients in the toxicology department. Clinical toxicology volume: 54 issue: 4 pages: 455-455, 2016

Objective: To analyse the characteristics of acute poisoning cases of both alcohol and other psychoactive drugs in addicted patients, admitted to the Toxicology Department, Emergency University Hospital “Pirogov”, between January 2012 and December 2014. Methods: A 3-year retrospective study was conducted. Patients over 18 years of age with acute alcohol and poisoning with psychoactive drugs were studied. Data were retrieved from hospital records. We analysed the etiological and demographic characteristics of the acutely poisoned patients. The substances include alcohol and illicit drugs such as opiates, cannabinoids, cocaine, amphetamines and hallucinogens. The presence of alcohol and psychoactive substances was determined by thin-layer chromatography. All patients with intoxication by illicit drugs had physical and psychological dependence. The evaluation was carried out according to the criteria for dependence of DSM-IV (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 4th Edition). Of the patients with alcohol poisoning 72% were addicted, as assessed by the Clinical Institute Alcohol Withdrawal Assessment Scoring Guidelines (CIWA-Ar). Results: A total of 1327 patients over 18 years of age, admitted to the Toxicology Department were included; there were 339 (25.5%) females and 988 (74.5%) males. The frequency distribution of acute intoxications was alcohol 1088 (82.0%; females 21.6%, males 60.4%) and psychoactive substance 178 (13.4%, females 3.7%, males 10.5%). The combination of alcohol and illicit drugs was observed in 51 (3.8%) patients (females 0.3%, males 3.5%). The highest incidence of alcohol poisoning was found in 2013, involving more males than females. The largest number of patients was in the age group over 35 years, followed by

those aged 26–35 years. The highest incidence of monotoxic poisoning with psychoactive substances was found in 2013, again involving more males than females. In comparison with alcohol abusers, drug abusers were younger. The largest number of patients was in the group aged 26–35 years, followed by those aged 19–25 years. The patients with mixed poisoning were evenly distributed in all age groups. A decrease in heroin poisoning was shown, however an increase in marijuana, amphetamines and methadone poisoning was observed during the 3-year study period. A fatal outcome was recorded in 14 cases (1.1%) with acute poisoning. Conclusion: Alcohol, cannabinoids, opioids and amphetamines are the most important drugs of abuse causing acute poisonings and requiring medical intervention.

Kirova E., M. Gesheva, A. Loukova et al. Study of acute atypical antipsychotic poisonings in adults in Bulgaria. Clinical toxicology volume: 54 issue: 4 pages: 458-458 , 2016

Objective: The aim of the study was to analyze the epidemiologic features of atypical antipsychotics poisonings in adults in Bulgaria. Methods: Patients over 18 years of age with acute atypical antipsychotic poisonings hospitalized in the leading Clinic of Toxicology, Emergency University Hospital “N. I. Pirogov” for the period 2007–2014 were studied. Data were retrieved from the medical documentation and were statistically analyzed. Results: There were 136 patients with atypical antipsychotic poisoning, which overall accounted for 6.2% of total medication poisonings (n ¼ 2250); it varied from 1.5% to 9.7% of all medication poisonings during the studied period. Conventional antipsychotics accounted for 5.3% (n ¼ 119) and varied from 9.96% to 2.87%. A tendency of increasing frequency of atypical antipsychotics poisonings and decreasing conventional antipsychotics poisonings was observed. The most frequent medication in atypical antipsychotic overdose was quetiapine. In 73 cases only one drug was taken (53.7%) and in 63 cases (46.3%) multiple drugs were taken. The average age of patients was 40 years (95% CI 36–43); 48 (35.3%) were male and 88 (64.71%) were female. A significant prevalence of women was demonstrated in patients over 40 (p ¼ 0.001). The most frequent reason for overdose was a suicide attempt (97.8%, n ¼ 133). In 30 (22.6%) cases the intentional overdose was serial. Most patients (n ¼ 135, 99.3%) had psychiatric disorders and 125 (91.91%) were treated with atypical antipsychotics. Most of the patients (93.2%, 95% CI 88.9–97.6%) met the following criteria: psychiatric disorder, the poisoning was a result of intentional overdose and the overdosed medication had been prescribed for the patient’s psychiatric disorder. Conclusion: The study shows a tendency of increasing frequency of atypical antipsychotic poisonings in Bulgaria. Most patients had psychiatric disorders and intentionally overdosed on their own medications. To reduce the frequency of these poisonings it is necessary to prevent the suicidal attempts of patients with psychiatric disorders.

Leban V., A. Loukova et al. Viperidae snakebites and antivenoms in central and southeastern European and neighbouring countries of Asia and Middle East. Clinical toxicology Volume: 55 Issue: 5 Pages: 489-490 Published: June 2017

Objective: In Europe, snakebites affect 4–11 people per million population per year [1]. In central and south eastern parts of Europe and neighboring countries of Asia and the Middle East *Vipera berus*, *V. aspis*, *V. ammodytes*, *V. ursinii*, *Macrovipera lebetina*, *Montivipera xanthina* Viperidae can be found. The aim was to evaluate the epidemiology of Viperide snakebites and antivenom availability in central and southeastern Europe and neighboring countries between 1 April and 30 September 2016. Methods: This was a multicentre web survey about Viperidae family snakebites and the availability of antivenoms in poison control centres and

toxicology departments in Estonia, Latvia, Lithuania, Poland, Czech Republic, Slovakia, Hungary, Slovenia, Croatia, Serbia, Montenegro, Macedonia, Bulgaria, Romania, Belarus, Russia, Turkey, Armenia, Georgia, Azerbaijan, Kazakhstan, Moldova, and Iran. Data collected included human population, Viperidae species in their service area, the number of confirmed snakebites, treatment and outcomes. Results: The survey was completed by 24 poison control centres and toxicology departments in 19 countries (79%), covering a population of 95.8 million. The incidence of Viperidae snakebites is estimated at 6.2/million and antivenom was used in approximately 40% of cases. The incidence of symptomatic bites and antivenom treatment for the different Viperidae species are presented in Table 1. *Macrovipera lebetina* snakebites were reported only in Azerbaijan and Iran. There were no recorded snakebites of *Vipera ursinii* and *Montivipera xanthina* species. Snakebites by unidentified snakes represented 13% of all reported Viperidae bites; 56% were treated with antivenom. Lethal outcome was recorded in 2 patients bitten by *Macrovipera lebetina*. Conclusion: The incidence of Viperidae snakebites in central and southeastern Europe and neighboring countries of Asia and the Middle East is estimated at 6.2/million population. Eleven different anti-Viperidae antivenoms are used, 4 in countries of the European Union and 7 in neighboring countries; none are European Medicines Agency (EMA)-approved.

Tsakov F., M. Gesheva, A. Loukova et al. Cognitive impairments in patients with severe intoxication with carbon monoxide. European journal of neurology, volume 24, supplement 1, 689, june 2017

Introduction: Carbon monoxide (CO) is a serious neurotoxic poison. We present a case of 18 years old patient with severe CO poisoning (cerebrotoxic syndrome with seizures, coma and pulmonary aspiration). Cognitive functions were followed for one year after the accident. Methods: Chemical-toxicological analysis, Computer Tomography (CT), chest X-ray, Electroencefalography (EEG), neuropsychological examination ("10 words" test, West Haven Criteria, "Benton"-test, MMSE, Raven, Wechsler), therapy resuscitation and monitoring, oxygen therapy by hyperbaric chamber. RESULTS: Carboxyhemoglobin in blood - extremely high concentration (61%), in the control testing at 4th hour- 10%. EEG - slowed activity with hemispheric asymmetry. Chest X-ray - aspiration changes in right. CT- head -normal. Cognitive functions were assessed in four stages (table 1, 2): I.Early (in the clinic): attention - impaired 95%, MMSE 16, IQ 40-50. II. After the hyperbaric oxygenation (20th day): impairments of attention - 40% (moderate); memory: fixation - 50%, retention - 50%. MMSE 26, IQ = 80 (Raven). III.Six months after the poisoning: impairments of: attention 30% (mild); memory : fixation 35%, retention 40%. MMSE 28. IQ = 80 (Wechsler). IV. One year after the poisoning: attention -20%; memory: fixation - 24%, retention - 30%. MMSE 28. IQ = 80 (Wechsler). Conclusions: In the case presented, CO- poisoning causes serious psycho-organic disturbances of cognitive processes. Cognitive functioning improved significantly after hyperbaric oxygenation and subsequent recovery at home. After a year tracking, partial retrograde and complete anterograde amnesia persist, cognition is restored to the wide range of normal, but her cognitive resource is lower than premorbid level.

Gesheva M., M. Petkova, A. Stoykova, J. Radenkova-Saeva, A.Lukova et al. Acute dyskinesic syndrome in severe amphetamin poisoning. Clinical toxicology Volume: 56 Issue: 6 Pages: 466-466, 29, 2018

Objective: We present a case of severe amphetamine poisoning associated with a prolonged dyskinesic syndrome. Case report: A 29-year-old man swallowed a sealed bag containing 5 g of amphetamines when arrested by the police. He was detained for 24 hours and became unwell 20–26 hours after the overdose. He was tense, nervous, at times confused, with heart palpitations and involuntary movements of the limbs. He was admitted to the Clinic of Toxicology of UMHATEM “N.I.Pirogov”, 30 hours post-overdose, with the typical clinical picture of psychostimulant poisoning and irregular, spontaneous, continuous movements of the limbs (predominantly the upper limbs), and facial muscles. On arrival, the blood pressure was 130/80 mmHg, heart rate 120/min. At 40 hours post-overdose, the blood amphetamine concentration was 1394 ng/mL; this had declined to 400 ng/mL by the following day and was undetectable when tested 2 days later. Due to worsening of the patient’s general condition and exacerbation of the dyskinesic syndrome, the patient was transferred to the Intensive Care Unit. He was placed in a drug-induced coma for 23 days. Regardless of the absence of amphetamines in the blood, the dyskinesic manifestations could not be controlled with large doses of benzodiazepines (up to 300 mg a day) and myorelaxants (up to 90 mg a day). After 33 days of treatment, the patient was discharged with no movement disorders and in a stabilized general condition. On follow-up 40 days after discharge, he was in good general condition. Psychometric investigation found mild to moderate memory impairment and attention concentration, with no disturbances of the brain function. Conclusion: In this severe amphetamine poisoning, the clinical picture was dominated by prolonged dyskinesic syndrome. High doses of benzodiazepines over a prolonged period were required for management. Against this background, the patient has no gross cognitive impairment.

Tsakov F., M. Gesheva, A. Lukova, D. Tsakova. Carbon monoxide poisoning-induced disturbances of consciousness - dynamic tracking, risk factors and predictors for developing delayed neuropsychological sequelae. European journal of neurology Vol. 26, Issue S, pp. 960, 223 27 June 2019 ISSN: 1351-5101 eISSN: 1468-1331-2019

Carbon monoxide is a serious neurotoxic poison and commonly results in delayed neuropsychological sequelae (DNS). We present summarized data of 138 patients with acute Carbon monoxide poisoning (COP), hospitalized in Toxicology Clinic, Pirogov University Hospital, Sofia. Our results identified several risk factors and predictors for developing DNS in COP patients. Chemical-toxicological analysis, Computer Tomography (CT), chest X-ray, Electroencefalography (EEG), neuropsychological examination ("10 words" test, West Haven Criteria, "Benton"-test, MMSE, Raven, Wechsler), therapy resuscitation and monitoring, oxygen therapy by hyperbaric chamber. Carboxyhemoglobin (COHb) levels (in percentage) as a part of arterial blood gas were analyzed immediately in the laboratory when the patients arrived. GCS scores were assessed immediately as well. Altered consciousness were established in 27 patients, the dynamic tracking of the level of consciousness are presented in a table 1. In this group prehospital delay is up to 3 hours (17 patients), up to 6 hours (6 patients), more than 12 hours (2 patients). Carboxyhemoglobin in blood - in most cases is at range 20-40 %, extremely high concentration (61%) was found in 1 patient. Conclusion This study demonstrates potential risk factors and predictors of the severity of intoxication and rate of elimination of CO, pre-hospital delay. The duration of exposure is an important factor for the prognosis. Altered consciousness can predict the development of DNS, whereas COHb was not a predictor. This findings may help clinician understand and treat COP patients efficiently.

Radenkova-Saeva J., A. Loukova. Suicidal self-poisoning in patients over 80 years old: medical, psychological and social aspects. *Clinical Toxicology* 2025, VOL. 63, NO. S2, Print ISSN: 1556-3650 Online ISSN: 1556-9519

The aim of this study was to analyze the characteristics of suicidal self-poisoning in patients over 80 years old, admitted to the Toxicology Clinic, University Hospital for Emergency Medicine "N.I. Pirogov". Demographic statistics show that about 4.7% of the inhabitants of Bulgaria are over 80 years old. This age group is characterized with intense periods of loss (of loved ones, health, functions), loneliness and social isolation, and significant comorbidity. Methods: Patients over 80 years of age with suicidal self-poisoning hospitalized in the Adult Toxicology Clinic, over a period of 5 years were studied. Demographic data including age, sex, type of toxic substance, clinical data, mode and cause of poisoning, previous illness, psychiatric history, and outcome were obtained retrospectively from patient records. Psychiatric interview and inquiry methods were used. Cases of self-poisoning were assessed in terms of cognitive functioning. Results: For the period January 2019–December 2023 (including the time of the COVID-19 pandemic), 7831 patients were treated in the clinic, of these 288 elderly cases (≥ 80 years old) were registered. The gender distribution was 109 (37.8%) males and 179 (62.2%) females. There were 72 cases of self-poisoning (25% of the total number of elderly patients ≥ 80 years old), with an average age of 86.7 years. Fourteen (19.5%) of them had a previous psychiatric hospitalization, and 17 (23.6%) had a previous suicidal attempt. The drugs most commonly involved in poisonings in the elderly included benzodiazepines, antidepressants, psychotherapeutic drugs, antiepileptics, cardiovascular drugs, and analgesics. In 18 (25%) of the examined patients, strongly intensified depression was found, and in 35 (48.6%), a severe impairment of the general cognitive function was found. All patients were retired and had health insurance and 38 (52.8%) lived alone. Mortality was 19.5% (14 patients, 11 women and 3 men). The substances involved in fatal cases were benzodiazepine poisoning (7 patients), and one case each of antidepressant, cardiotonic, organophosphorus pesticide, angiotensin converting enzymes (ACE) inhibitor, opiate, antiepileptic, and corrosive sodium hydroxide. Conclusion: Suicidal self-poisoning in elderly patients is associated with multiple co-existing physical and mental illnesses, cognitive deficits, real loneliness, life difficulties and insufficient social support. Mortality from self-poisoning for this age group is high, and the consequences of self-poisoning in survivors are severe.

Tsakova D., F. Tsakov, M. Petkova, M. Gesheva, A. Loukova. Neuropsychological disorders in patients with severe intoxication with carbon monoxide. EPV-954, *European journal of neurology*, Volume 32, Supp. 1, June 2025 pp. 97

Introduction: Carbon monoxide (CO) is a neurotoxic poison and commonly results in delayed neuropsychological outcome (dNPO). We present summarized data of 138 patients with acute Carbon monoxide poisoning, hospitalized in Toxicology Clinic-Pirogov University Hospital, Sofia. Our previous results identified risk factors and predictors for developing dNPO, such as duration of exposure, timing of the incident, pre-hospital delay, rate of elimination of CO. A battery of neurocognitive tests was used for assessment of the cognitive impairments after the intoxication. It consists of Mini-Mental State Examination (MMSE), Isaacs set test, word recall ("10 words" test), Trial Making Test (TMT-A, TMT-B), Symbol Digit Modalities Test. Chemical toxicological analysis, Computer Tomography, Electroencefalography. Carboxyhemoglobin (CarbHb) levels were analyzed. GCS scores were assessed immediately as well. Altered consciousness was established in 27 patients. One year after CO-intoxication, in most of patients the cognition is restored to the

wide range of normal. Conclusions: Patients with severe CO-intoxication have some neuropsychological changes as delay of psychomotor speed and altered executive functioning. In some cases, the cognitive impairments may persist for months-to-year. The duration of exposure to CO is an important factor for the prognosis. Altered consciousness can predict the development of dNPO, whereas CarbHb levels were not a predictor. Cognitive functioning improved significantly after hyperbaric oxygenation and subsequent neuroprotection at home. The best approach requires immediate hospitalization, treatment and searching for potential risk factors and predictors of the severity of intoxication and prognosis.

Carota, A., J. Annoni, A. Lukova et al. Abnormal laughter in acute stroke. Neurology, Volume: 56 Issue: 8 Pages: A49-A49 Published: APR 24 2001

материалът не е представян в предходен конкурс

Antonio Carota, MD, a neurologist at the University of Lausanne, presented the results of a comprehensive prospective study of laughter and other behavioral abnormalities in patients experiencing their first acute stroke at the recent annual meeting of the American Academy of Neurology. In the study, Dr. Carota and his colleagues examined 326 patients admitted to the hospital within 24 hours and demonstrated a definite stroke by computed tomography (CT) or MRI. Patients with seizures or severe metabolic, infectious or endocrine conditions were excluded from the study.

The patients were evaluated daily during the first four days of admission by instructed nurses using the Emotional Behavior Index Form (Ghika-Schmid F, et al. Neurology 1999; 52:22-28). If laughter was absent or appropriate, patients scored a 0. Contextually abnormal laughter received a score of 1, 2 or 3 when it occurred "sometimes," "often" or "very often," respectively. The nurses also noted whether feelings of joy or sadness accompanied the laughter. As part of a larger behavioral study, patients received extensive neurologic and neuropsychologic examinations, including scales for mood disorders. Of the 326 patients, 29% demonstrated pathologic laughter. Of those 94 patients, 94% had ischemic infarcts, 69% demonstrated other signs of disinhibition, 15% displayed emotionalism, and 3% had pseudobulbar palsy. "Two-thirds of the patients were aware that they laughed," Dr. Carota explained, "but they could not say why." Hypertension occurred more frequently in the 94 patients with pathologic laughter than in the 232 patients without laughter (64% vs. 47%, $P=0.05$). Other demographic and risk factors were similar between the two groups. The most common sites for stroke in the group with pathologic laughter were the frontal lobe (33%), thalamus (24%), internal capsule and adjacent basal ganglia (23%), and parietal lobe (23%). (Some patients had strokes in more than one region.) Leukoaraiosis on neuroimaging was demonstrated by 40%. Dr. Carota and his colleagues concluded that the abnormal laughter observed in patients with acute stroke was due to motor impairment and that frontolimbic-tegmental and corticospinal connections play a critical role in the abnormal laughter displayed in acute stroke. Dr. Carota commented that the 29% of patients with pathologic laughter in this study may be a greater percentage than most clinicians routinely observe, because these patients were closely scrutinized by nurses in a stroke unit. Many of the patients had "very mild" forms of pathologic laughter, and this finding did not predict long-term behavioral changes.